

Câu Chuyện Trên Đỉnh Núi

GS. Nguyễn Văn Phú

Sau khi từ biệt nhà sư trụ trì chùa Giải Oan ở ngay chân núi, hai thầy trò bắt đầu lên dốc. Mới đi chân còn khỏe, nhà sư già bước thoăn thoắt, chú tiểu đồng nhanh nhẹn theo sau. Qua một đoạn đường gần như dựng đứng, họ đến một khu đất khá rộng và phẳng với mấy chục ngôi tháp, ngôi lớn nhất và đẹp nhất là tháp vua Trần Nhân Tông – vị sáng lập Thiền phái Trúc Lâm Yên Tử – bỏ ngôi đi tu, tên là Điều Ngự Giác Hoàng hay Hương Vân đại đầu đà. Không nán ná nhiều, họ tiến nhanh trên đường dốc để lên chùa Hoa Yên, ngôi chùa chính của khu Yên Tử, lớn và đẹp. Tiểu đồng đứng dưới cây đại già, đọc được đôi câu đối:

*Đẹp giặc độ chúng sinh, làm vua làm Phật,
Dạy dân tu thiền giáo, yêu đạo yêu đời.*

Suối Ngự róc rách chảy bên cạnh chùa. Hai thầy trò rửa mặt rồi tiếp tục lên cao. Con đường không phải là đường, thật ra chỉ là một lối đi chật hẹp, cheo leo, hai người gồng theo hẻm nhỏ giữa hai vách đá để đến Cửa Trời. Không khí trong lành, mát mẻ, làm cho người ta quên cả mệt nhọc, cố cất bước thêm, mong lên đỉnh núi. Mục tiêu đã đạt: hai thầy trò đến chùa Đồng, gọi là chùa mà thật ra chỉ là một cái am, mỗi bề chừng hơn một mét, cao khoảng một mét rưỡi. Gọi là chùa Đồng vì làm bằng đồng, nhưng sau bị mất nên được làm lại bằng gạch. Hai thầy trò thấp nhang làm lễ, xong ngồi nghỉ, phóng tầm mắt ra xa. Được ngày trời đẹp, họ thấy tận Vịnh Hạ Long. Gió từ biển thổi vào làm cho cả ngàn cả vạn cây thông rung động vi vu. Trước cánh bao la thơ mộng ấy, hai thầy trò không ai nói câu nào. Quay về phía tay mặt, xa xa, một rặng núi hiền lành mờ mờ xanh xanh ven theo dòng sông Kinh Thầy. Ngọn Yên Phụ ở đó chăng?

Thầy chủ tiểu yên lặng, vị sư già hỏi:

- Con có điều gì suy nghĩ thế?
- Dạ, bạch thầy, đứng trước cảnh này con nghĩ đến hai câu: “Dù ai quyết chí tu hành, có về Yên Tử mới đành lòng tu”. Và con không ngạc nhiên về việc lên núi này để tu hành. Tuy nhiên bỏ cả ngai vàng để đi tu như ngài Điều Ngự Giác Hoàng, điều ấy làm con tự hỏi: Đạo Phật có những điểm gì đặc biệt đến mức thu hút cả bậc đế vương như vậy.
- Có chứ!
- Xin thầy thương dạy cho con.
- Được, đạo Phật có một số đặc điểm. Thứ nhất, đạo Phật không nhận có một đấng thần linh sáng tạo ra vũ trụ, vạn vật, nghĩa là không nhận có một nguyên nhân đầu tiên. Ở Đông phương, ngoài đạo Phật còn đạo Lão nói đến “nhất sinh nhị, nhị sinh tam, tam sinh vạn vật”. Cái “nhất” ấy là “ĐẠO”; Đạo Khổng nói đến “thái cực sinh lưỡng nghi (âm dương), lưỡng nghi sinh tứ tượng, tứ tượng sinh bát quái ...”. Nguyên nhân đầu tiên ĐẠO, THÁI-CỰC không có hình tượng và không được nhân cách hóa.
- Bạch thầy, thế thì đạo Phật nói đến cái gì?
- Đạo Phật có cái lý duyên khởi. Nhân gặp đủ duyên thì có sự vật. Cái này làm nhân cho cái khác, cái khác lại làm nhân cho cái khác nữa, muốn có quả thì phải đủ duyên. Vì lập trường ấy mà có người cho rằng đạo Phật là vô thần. Điều này cần xét lại vì cái quan niệm về vô thần và hữu thần cần phải rõ rệt mới thảo luận sâu hơn được.
- Đạo Phật còn đặc điểm gì nữa, bạch thầy?
- Đạo Phật có thuyết vô ngã tức là “không có ta”. Lý vô ngã rất khó. Nôm na mà nói thì đức Phật dạy như thế này: Cái mà ta vẫn coi là ta gồm có thân và tâm. Thân chẳng qua là do những cái khác hợp lại mà thành, Phật học gọi đó là duyên hợp. Hết duyên thì hết thân. Thân tuy có, mà là “giả có” chứ không thật có. Tâm thì biến chuyển từng giây từng phút, lúc vui lúc buồn, lúc thương lúc giận. Nó tuy có mà là “giả có”. Cái ta mà người ta thường nói đến chỉ là “cái ta” do xã hội qui ước ra, gọi là “ta” cho tiện thôi!
- Có thầy đây, có con đây, mà lại bảo rằng không có ta, thật là bí hiểm!
- Thế mới gọi là đặc điểm, phải mất nhiều thời gian tham cứu mới “ngấm”, phải mất nhiều thời gian tu tập mới “vô”.
- Thế là hai đặc điểm rồi, bạch thầy.
- Đúng, cái thứ ba là: Đạo Phật đòi hỏi Phật tử “hiểu rồi mới tin” chứ không phải “nghe gì tin nấy”. Có cả một bài kinh nói về chuyện này, đó là kinh Kalama và đặc biệt nhất là điểm thứ tư: Tính cách khoan dung. Đức Phật dạy đệ tử không được bài bác các tôn giáo khác. Khi có một người khác đạo đến xin quy y Phật, Ngài

bảo nên về suy nghĩ kỹ rồi hãy quyết định và khuyên người đó phải tôn trọng sự phụ cũ. Vì tính cách khoan dung đó mà trong lịch sử không có chiến tranh nào mang tính cách Phật giáo cả.

- Bạch thầy, đạo Phật có giáo điều không?

- Tùy theo cách hiểu biết. Có người bảo rằng giáo điều của đạo Phật là “Vạn pháp có chung một bản thể tuy rằng hình tướng khác nhau. Ai cũng có Phật tánh, ai cũng có thể thành Phật được”. Điều này cho biết: người tu Phật có thể thành Phật như vị sáng lập ra Phật giáo. Ở tôn giáo khác, đệ tử không thể lên ngang giáo chủ được! Vì không thể “chứng minh” rằng vạn pháp có chung một bản thể và ai ai cũng có Phật tánh, nên người ta nghĩ rằng câu ấy là một giáo điều. Tuy nhiên cũng có người trả lời rằng: Tu hành đến chứng ngộ sẽ “thấy”, không ai chỉ cho được!

Mặt trời đã ngả bóng, hai thầy trò khoác bị lên vai, ngắm nhìn cảnh vật xung quanh một lần nữa; những đám mây trắng cuộn cuộn nổi bật trên nền trời xanh bắt đầu ngấn tằm mắt phóng ra vịnh Hạ Long và đảo Cát Bà, nhưng gió mát vẫn thổi nhẹ, rừng thông vẫn reo vi vu êm ả, lòng người lâng lâng, vừa say mê cảnh đẹp của đất nước, vừa muốn theo dấu chân của Điều Ngự Giác Hoàng.

Hai thầy trò đi lần xuống núi, đến chùa Hoa yên nghỉ đêm tại đó. Ăn xong lương khô đạm bạc cạnh đồng lửa đốt lên để xua khí lạnh ban đêm, thầy trò ngồi yên lặng. Thầy nhập thiền, trò nghiên ngẫm về những điều vừa được nghe. Chú tiểu đồng bỗng nhớ lại câu: Đạo là để thực hành chứ không phải là để nghiên cứu suông. Ánh bình minh ló rạng, chú tiểu có cảm giác lòng mình cũng đang có bình minh.

GS. Nguyễn Văn Phú